

ÜNİVERSİTELER İÇİN TÜRK DİLİ

*Engin Yılmaz, Engin Ömeroğlu,
Serhat Demirel, Erol Eroğlu,
Özlem Yahşi, Özlem Düzlü,
Hürdünya Şahan, Şule Ertürk,
Gökhan Ekşi*

İÇİNDEKİLER

1. GENEL DİL KÜLTÜRÜ.....	4
1. Dillerin Doğuşu.....	4
1.1 Dünya Dil Aileleri - Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri.....	6
1.2 Dil Farklılaşmaları.....	7
1.3 Yapı Bakımından Dünya Dilleri.....	8
2. FORM YAZILAR.....	9
2.1 İş Mektupları.....	9
2.2 E-Posta.....	9
3. YAZIM KURALLARI.....	11
3.1 <i>ki</i> bağlacı.....	11
4. OKUMA /DİNLEME-ANLAMA ÇALIŞMASI.....	12
4.1 Türkçe Düşünmek.....	12
5. KONUŞMA.....	15
5.1 Diksiyonun Temeli: Nefes.....	15
5.2 Diksiyonda Durak.....	18
6. ÖZET.....	20
7. KENDİMİZİ SINAYALIM (SORULAR).....	21
8. KAYNAKLAR	24

3. BÖLÜM*

AMAÇLAR

- *Dil becerilerinden, Dillerin doğuşu başlığı altında insanlık tarihinde dillerin oluşumu hakkında bilgi edinmek,*
- *Dil farklılaşmalarını, dünya üzerinde konuşulan dillerin ailelerini ve yapılarını öğrenmek.*
- *Form yazılardan iş mektupları ve e-posta hakkında bilgi sahibi olmak*
- *Yazım kurallarından ki bağlacının kullanımı, ek olan -ki ile farklarını öğrenmek*
- *Okuma/ Dinleme- Anlama Çalışmaları ile metnin (TÜRKÇE DÜŞÜNMEK) ana düşüncesini ve metinde geçen yan düşünceleri bulmak.*
- *Konuşma becerileri altında diksiyonun temeli nefes konusunu öğrenmek, diyafram nefesi ile göğüs nefesi arasındaki ayrımları bilmek, duraklara uygun konuşma becerisi kazanmak*

ANAHTAR KELİMELEER

- Dil
- Dillerin Doğuşu
- Dünya Dilleri
- Form yazılardan iş mektupları ve e-posta
- Okuma/dinleme-anlama
- Diksiyonda nefes/ Duraklar

İÇİNDEKİLER

DİLLERİN DOĞUŞU > Dünya Dil Aileleri > Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri > Dil Farklılaşmaları > Yapı Bakımından Dünya Dilleri > **FORM YAZILAR** > İş Mektupları > E-Posta > **YAZIM KURALLARI** > *ki bağlacı* **OKUMA/DİNLEME-ANLAMA ÇALIŞMASI** > (Türkçe Düşünmek/İsmet Zeki Eyüboğlu) **KONUŞMA** > *Diksiyonun temeli: Nefes > Diksiyonda Durak*

* Bu bölüm; Öğr. Gör. Gökhan EKŞİ ve Öğr. Gör. Dr. Serhat DEMİREL tarafından hazırlanmıştır.

GENEL DİL KÜLTÜRÜ

1. Dillerin Doğuşu

Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan seslerden meydana gelmiş, kendine ait kanunları olan canlı bir varlıktır. Dil bir bildirişme aracıdır. Dile ait göstergeler insanların birbiriyle iletişim kurmasını sağlar. Jestler işaretler, mimikler de bir bildirişme aracıdır ama hiçbirinin dilin yerini tek başına tutamaz.

Dil insanları diğer canlılardan ayıran, onu diğer canlılardan üstün kılan en önemli unsurdur. Dilin en önemli yapı taşı sestir. Sesle birlikte jestler, mimikler; vurgu ve tonlamayla dil zenginleşir, güzelleşir. Dil insanların duygularını, düşüncelerini, hayallerini, bilgilerini ortaya koyabildikleri en önemli araçtır.

Dilin doğuşu konusunda çok eski çağlardan günümüze kadar bazı dil bilimciler, filozoflar çeşitli çalışmalar yapmışlar, görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bu konu hep düşünürlerin zihnini meşgul etmiştir. Diller nasıl ortaya çıkmıştır, dilin kaynağı nedir? İlk konuşmalar nasıl olmuştur? Diller tek bir kaynaktan mı çıkmıştır, yoksa farklı farklı kaynaklardan mı çıkmıştır? ...gibi sorulara hep yanıt aranmıştır. Bu konuda çeşitli kuramlar vardır; ama hâlâ dilin nasıl ortaya çıktığı, dünyada niçin bu kadar farklı dil olduğu konusunda kesin, net bir bilgi yoktur.

Dil çalışmalarını ilk defa eski Yunanda Aristo ile başlamıştır. Aristo dil okulunda dilin doğuşu konusunda çeşitli görüşler ileri sürmüştür. Ayrıca yine ilk çak filozoflarından Epikür, Herakleitos, Demokritos, Eflatun da dil konusunda çalışmıştır. Bunların dışında günümüze gelinceye kadar Jean Jacques Rousseu, Adam Smith, Wilhelm Von Humboldt, Herder, Vico, Descartes, Locke gibi düşünürler dilin doğuşu konusunda çalışmışlar, bu konuda görüşlerini açıklamıştır.

Dilin doğuşu ile ilgili kuramlar iki grupta toplanabilir: “Deneyimci” ve “Doğuşancı” görüş. “Deneyimciler” dilin insanoğlu tarafından sonradan deneyimlerle kazanıldığını söylemişler bununla ilgili çeşitli görüşler ortaya atmışlardır. Bu görüşe göre dil yansımalarından, yani doğadaki ses taklitlerinden doğmuştur. Doğadaki çeşitli sesleri (rüzgârın uğultusu, gök gürültüsü, suyun şırıltısı, hayvan sesleri...) taklit eden insanoğlu daha sonra bu seslerden dilini geliştirmiş, kendine ait bir iletişim dilini oluşturmuştur. İnsanoğlu ilk önce jest ve mimiklerle anlaşmış daha sonra da dilini geliştirmiş, bu günlere gelmiştir.

“Doğuşancılar” dilin doğuştan insanoğluna hazır olarak verildiğini iddia etmişlerdir. Onlara göre dil jestlerden mimiklerden, yansımalarından ortaya çıkmamıştır. Dil insanoğluna hazır verilmiş bir yetenektir. Aklını kullanan insanoğlu dilini de geliştirmiştir. Dil, insanoğlunun doğasında olan, ona hazır verilen bir olgudur.

Efsaneler: Dilin doğuşu ile ilgili bilgilerin ilki, hep efsanelere dayanmaktadır ve bu konuda çeşitli efsaneler vardır. Bunlardan en ilginç ünlü tarihçi Herodot’un anlattığı efsanedir. Bu efsaneye göre Mısır kralı/firavun Psammatik dünyadaki ilk dilin hangisi olduğunu bulmak için bir deney yaptırmış. Yeni doğan bir bebeği bir mağaraya kapattırmış, bu bebek yetişkin olana kadar kimseyle görüştürülmemiş, sadece günlük ihtiyaçları karşılanmış. Bu çocuğun yetişkin olduğunda hiç konuşmadığı görülmüş. Çocuk daha sonra aç bırakılmış aç kalan çocuğun yanına vardıklarında “bekos, bekos!” diye bir şey söylediğini

ıştırmışlar. Bu sözü araştırdıklarında bunun Firigcede “ekmek” anlamına gelen sözcük olduğunu bulmuşlar. Bir başka efsaneye, Hint inanışına göre Tanrı Brahma insanlara konuşmayı öğretmek için bir yaratık göndermiş ve bu yaratık insanlara konuşmayı öğretmiştir. Çin efsanesine göre bir su kaplumbağası imparatorun önüne çıkmış ve ona yazıyı öğretmiştir. Babil efsanesine göre yarı insan yarı balık şeklindeki bir deniz canavarı, sudan çıkmış ve insanları yazıyı öğretmiştir.

Kutsal Kitaplardaki Bilgiler: Dini kaynaklara baktığımızda üç kutsal kitapta bu konuyla ilgili bilgilerin olduğu görülmektedir:

Kuran-ı Kerim’de; Rahman ve Bakara suresindeki ayete göre: “Allah Adem’e bütün isimleri öğretti. Sonra onları meleklerle gösterip haydi sözünüze sadıksanız bana şunları adları ile haber verin, (diye) buyurdu... Melekler: Ya Rab! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz, senin bize öğrettiklerinden başka bir bilgimiz yoktur. Şüphesiz âlim ve hâkim olan sensin.” dediler... Ey Adem! Onların isimlerini bunlara (meleklerle) haber ver (diye) buyurdu. Adem onların isimlerini bunlara haber verince (Allah): Ben size, muhakkak gökleri ve yerde görülmeyenleri bilirim. Bundan da öte gizli ve açık yapmakta olduklarınızı da bilirim, dememiş miydiniz? (diye) buyurdu.”(Bakara Suresi 2/31-33)

“Rahman Kur’an’ı öğretti, insanı yarattı ve ona beyanı (söz söyleme yeteneğini) verdi. (Rahman Suresi 55/ 1-4)

Tevrat’ta: “ ...bütün dünyanın dili bir ve sözü birdi. Vaki oldu ki şarka göçtükleri zaman Şinar diyarında bir ova buldular ve orada oturdular. Birbirlerine dediler: ‘Gelin kerpiç yapalım ve onları iyice pişirelim.’ Onların taş yerine kerpiçleri, harç yerine ziftleri vardı. Ve dediler: Bütün yeryüzüne dağılmayalım, kendimize bir şehir ve başı göklere erişecek bir kule bina yapalım. Kendimize bir “nam” yapalım. Ademoğullarının yapmakta oldukları şehri ve kuleyi görmek için Rab indi ve dedi: İşte bir kavimdirler. Onların hepsinin bir dili var ve yapmaya başladıkları şey budur ve şimdi yapmaya niyet ettiklerinden hiçbir şey onlara men edilmeyecektir. Gelin inelim, birbirlerinin dilini anlamasınlar diye, onların dilini orada karıştıralım. Ve Rab onları bütün yeryüzüne oradan dağıttı ve şehri bina etmeyi bıraktılar. Bundan dolayı buna Bâbil denildi; çünkü Rab bütün dünyanın dilini orada karıştırdı. Rab onları yeryüzüne oradan dağıttı.(Eski Ahit, Tekvin: 11/1-9)

İncil’de: “Kelam başlangıçta vardı ve kelam Allah nezdinde idi. Kelam Allah idi...” (İncil/ Yuhanna: 1/1-2)

Yukarıdaki üç kutsal kitapta da dilin doğuşu meselesi ile ilgili verilen bilgilerde dilin İlahî olduğu, dilin insanoğluna doğuştan verildiği söylenmektedir. Bu görüşü destekleyen, yani dilin doğuştan olduğunu destekleyen düşünürlerden Ernest Renan: “İnsanın doğası gereği düşünen ve konuşan bir yaratıktır, insanın bu özelliği sonradan kazandığını kim söyleyebilir?” demiştir. Aynı şekilde Fransız düşünür Descartes: “Düşünen insan konuşan insandır.” diyerek konuşma yeteneğinin insanın doğasında bulunduğunu savunmuştur. Aristo, insanın en önemli özelliğinin dil olduğunu, akla (logos/ us) sahip olan insanın söz söyleyebilen bir varlık olduğunu söyler. Aristo’ya göre dil insanın konuşma özelliğinden doğmuştur. Tanrı bize bedensel hareket yeteneğini verdiği gibi, söz söyleme yeteneğini de vermiştir. Bu yüzden ses tabîi ve İlahîdir.

1.1 Dünya Dil Aileleri - Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri

Günümüzde yeryüzünde kaç dil konuşulduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte bu sayı 4000'dir. Bu dillerin bir kısmı gelişmiş “imparatorluk dilleri”dir. Bir kısmı da sadece konuşma dili olarak varlığını sürdüren dillerdir. “İmparatorluk dilleri” dediğimiz dillerin köklü bir geçmişi, edebiyatı, yazılı metinleri vardır. Bu diller zamanında bir devletin resmi dili, edebi ve kültür dili olmuştur; günümüzde de olmaktadır.

Dillerden bazıları da söz dağarcıkları çok sınırlı, yazısı bile olmayan, sadece konuşma dili olarak yaşayan dillerdir. Bu dillerin komşu büyük dillerin etkisiyle geliştiği, konuşula konuşula bu günlere kadar geldiği düşünülmektedir. Bu dillere “yerel diller” de denilebilir.

Tarihte büyük uygarlıklar kurmuş olan bazı ulusların dilleri de kendileri gibi bugün yok olmuştur. Günümüzde bu diller konuşulmamakta, yaşamamaktadır. Mesela Latince, Sümerce, Hititçe, Akatça bugün hiçbir ulus tarafından konuşulmamakta, kullanılmamaktadır.

Bir zamanlar Mezopotamya’da büyük bir uygarlık kurmuş, tarihte ilk defa yazıyı kullanan Sümerler ve Sümerce bugün yoktur. Yine Anadolu uygarlıklarından Hititler ve Hititçe de bugün yoktur. Latince sadece kilise dili olarak kiliselerden öğretilmekte, diğer diller ise üniversitelerde, araştırmacılar tarafından ilgili bölümlerce incelenmektedir. Bu dillere “ölü diller” denir. Bazı diller de sonradan ortaya çıkmıştır. İngilizce bu dillerden biridir. XI. Asra gittiğimizde Britanya adasında İngilizce konuşulmamaktadır. Ada’da böyle bir dil yoktur. Burada Keltçe denilen bir dil konuşulmakta iken sonraları bugünkü İngilizce oluşmuştur. İngilizcenin gelişmesinde şüphesiz Shakespeare gibi dünyaca meşhur ünlü yazar ve şairlerin etkisi olmuştur. Ayrıca İngilizlerin denizcilik, sömürgecilik ve ticaretle ileri gitmeleri de İngilizcenin bugünkü evrensel seviyeye ulaşmasına neden olmuştur. Bir dilin gelişmiş büyük “imparatorluk dili” medeniyet dili olabilmesi için o dilin köklü bir geçmişi ve bu geçmişini aydınlatacak yazılı belgeleri, kaynakları olması gerekir ki Türkçe böyledir. Türkçe bir imparatorluk, medeniyet dilidir.

Yeryüzündeki diller yapıları ve kökenleri bakımından iki gruba ayrılır: Kökenleri (menşe) bakımından birbirine yakın olan diller, ana dilden bir şekilde ayrılmış akraba dillerdir. Böyle aynı kaynaktan gelen diller “Dil Ailesi” denilen topluluğu meydana getirir. Türkçe “Yapısına Göre” eklemeli (agglutinative) dillerdendir. Türkçe diğer Altay dillerindeki gibi sondan eklemeli dillerdendir. Türkçe, Köken Bakımından ise Ural-Altay dil ailesinin Altay koluna mensuptur.

Yeryüzündeki başlıca dil aileleri şunlardır:

Kökenleri (menşe) Bakımından Dünya Dilleri Yeryüzündeki başlıca diller ve dil aileleri şunlardır: Ural-Altay Dilleri, Hint-Avrupa Dilleri, Hami-Sami Dilleri, Çin-Tibet Dilleri, Bantu Dilleri, Kafkas Dilleri.

Ural- Altay Dilleri Bu gruptaki diller Ural ve Altay kolu olmak üzere ikiye ayrılır: Altay kolu: Türkçe, Moğolca, Japonca, Korece, Mançu- Tunguzca. Bu dillerin ortak özellikleri “eklemeli” (agglutinative) olmasıdır. Bu diller sondan eklemelidir. Ural kolu: Fince/ Ugor, Macarca, Samoyetçe ve Lapça, Estonca. Bu diller önden eklemeli dillerdir.

Hint-Avrupa Dilleri Asya (Hint) ve Avrupa olmak üzere iki gruba ayrılır: Avrupa kolu: Germen dilleri: Almanca, İngilizce, Flamanca, İsveççe, Norveççe, Dankça. İslav dilleri: Rusça, Lehçe (Polonyaca) Sırpça, Bulgarca, Çekçe, Slovakça, Hırvatça, Boşnakça, Makedonca, Slovence. Latin dilleri: Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Portekizce, Romence, Arnavutça. Yunan (Grek) dili. Klasik Yunan ve modern Yunanca diye iki bölüme ayrılır. Asya (Hint) kolu: Bu dillerin temelinde zamanımızda kullanılmayan Sanskritçe vardır. Sanskritçeden türediği düşünülen Hindistan'da konuşulan çeşitli diller; ayrıca Pakistan'da konuşulan Urduca ile İran'da konuşulan Farsça. Bunun yanında Ermenicede bu gruptandır. Ayrıca eski Anadolu uygarlıklarından Hititlerin dili Hititçe ve Toharca da bu gruba girer.

Çin- Tibet Dilleri Çince, Tibetçe, Vietnam, Siyam, Tay, Malay dili bu gruptandır.

Hami-Sami Dilleri Arapça, İbranice, Habeşçe, Akaça, Berberi dili bu gruba girer. Bantu Dil Ailesi Afrika kıtasında konuşulan çeşitli diller bu gruba girer. Özellikle Güney ve Orta Afrika'daki çeşitli Afrika dilleri bu gruptandır. Kafkas Dilleri Kafkasya bölgesinde konuşulan Çeçence, Osetçe, İnguşça, Gürcüce, Abhazca, Çerkezce, ile İspanya Bask bölgesinde konuşulan Baskça bu gruba girer.

1.2 Dil Farklılaşmaları

Bir dilin konuşma ve yazı dili olmak üzere iki yönü vardır. Yazı dili; eserlerde, kitaplarda, yazışmalarda kullanılan ve kültürü devam ettiren medeniyet dilidir. Ona edebî dil, resmi dil veya ortak dil de denir.

Konuşma dili; günlük hayatta pratik amaçla kullanılan canlı bir dildir. Konuşma dili, yerel, bölgesel ve söyleyiş farklılıkları yüzünden, ayrıca vurgu ve tonlamaya bağlı olarak değişiklikler gösterebilir; ortak dilden ayrılabilir. Ağızlar bu şekilde ortaya çıkmıştır. Ayrıca diller; coğrafi, tarihi, sosyal ve başka sebeplerle de farklılıklar gösterip ana dilden ayrılabilir. Bu ayrılık yazı diline de tesir ederek şiveleri (yakın lehçe) ve lehçeleri (uzak lehçe) ortaya çıkarır. Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan dildeki bu değişikliklere, ağız, şive, lehçe denir.

Ağız: Bir dilin konuşma dilindeki farklı söyleniş biçimleridir. Ana dilin bölgesel, mahalli sebeplerle ortaya çıkan konuşma biçimidir. Yazı diline bu farklı söyleyiş özelliği yansımaz, yansımaması lazımdır. Türkiye Türkçesinde Karadeniz ağızı, İç Anadolu ağızı, Trakya ağızı, Adana ağızı... gibi değişik ağızlar vardır. Türkçe gibi diğer dillerin de merkezleri vardır: En güzel Fransızca Paris'te konuşulmaktadır. Marsilya ile Paris'te konuşulan Fransızca farklıdır. Almanca için de en güzel Almancanın Frankfurt'ta konuşulduğunu, Bavyera eyaletindeki Almanca ile kuzeydeki Almancanın farklı olduğu bilinmektedir. İngilizce için de bu böyledir: Amerikan İngilizcesi ile Britanya İngilizcesinin farkı gibi.

Şive (Yakın Lehçe): Bir dilin ses ve şekil ayrılığına dayanan yazı ve konuşma şeklidir. Bir dilin bilinen tarihte bilinen sebeplerle (tarihî, coğrafi, sosyal...) yazı ve konuşmada farklı özellikler göstermesine şive denir. Türkçenin değişik şiveleri vardır. Azeri şivesi, Özbek şivesi, Kazak şivesi, Türkmen şivesi, Tatar şivesi, Yeni Uygur şivesi, Kırgız şivesi, Başkurt, Gagavuz şivesi...

Lehçe (Uzak Lehçe): Bir dilin, ses ve şekil ayrılığından da ileri giderek kelime ayrılığına varan özelliğidir. Lehçe bir dilin bilinmeyen tarihte bilinmeyen sebeplerle farklılıklar göstermesine denir. Türkçenin üç lehçesi vardır: Yakutça, Çuvaşça, Halaçça.

Bunlardan başka ortak dilin içinde konuşma dili olarak var olan, hemen hemen bütün dünya dillerinde de varlığını hissettiren özel konuşma biçimi diyebileceğimiz. “argo”dan bahsetmek gerekir. Argo sosyal şartlar neticesinde ortaya çıkan, özel konuşma biçimidir. Edebî dilin içinde yeri yoktur, argoya itibar edilmemelidir. Argo bir dil kusurudur, dil yanlışdır.

Argo: Bazı sosyal ve meslekî grupların kendi aralarında çıkardıkları özel anlaşma biçimine denir. Bu bakımdan “argo” bir çeşit grup dilidir. Argo edebî, ortak dilin dışında gelişen özel bir anlaşma biçimidir; bir dil kusurudur, dil yanlışdır. Türkçe sözlükte, ikinci anlam olarak verilen; serserilerin, külhanbeylerinin dili gibi anlamlar da argoyu bir yönüyle tanımlamaktadır. Öğrenci argosu, balıkçı argosu, külhanbeyi argosu gibi pek çok çeşidi olan bu özel konuşma dilidir. Argo bir dil kusurudur. Bu yüzden edebi dilde, kültür dilinde yeri yoktur. Argoyla mücadele edilmeli, herkesin edebi/ ortak dille konuşması sağlanmalıdır. Türkçe eğitiminin de en önemli amacı budur. Türkiye Türkçesinin yazı dili, (ortak dili, edebî dili) “İstanbul Türkçesi”dir; çünkü İstanbul, asırlardır bir kültür, sanat merkezi olmuştur. Şairler, edipler, sanatçılar hep burada yetişmiş ve topluma burada yön vermişlerdir. İlk matbaa burada kurulmuş, basın, matbuat burada gelişmiştir, burada hayat bulmuştur.

1.3 Yapı Bakımından Dünya Dilleri

Diller yapı bakımından üç grupta incelenmektedir:

Eklemeli (bitişken) Diller: Bu dil grubunda kelime kökleri bir ya da birden çok hecelidir ve kök genellikle- kelime başındadır. Kökler sabittir. Kelime türetme ve çekim, eklerle yapılır. İç ek yoktur. Hint Avrupa dillerinde olduğu gibi sözcüklerde cinsiyet (dişil-eril) farkı yoktur. Türkçemiz bu yapı grubunda, sondan eklemeli bir dildir. Ural Altay dilleri bu gruptandır. Eklemeli diller “Önden eklemeli” (Macarca, Fince...) “Sondan eklemeli” (Türkçe, Moğolca, Japonca, Korece, Mançu ve Tunguzca) olmak üzere iki gruba ayrılır.

Çekimli (bükümlü) Diller: Bu dillerde sözcükler çekime girerken sözcüğün kökü de değişir, farklılaşır. Örneğin bu grupta yer alan dillerden Arapçada “hükm” (Türkçedeki karşılığı hüküm) hâkim (hükmeden kişi) mahkûm (hüküm olunan kişi) mahkeme (hüküm verilen yer)... Hint- Avrupa dillerinden bazılarında ise sözcüklerin zamanlara göre çekiminde birbirine benzemeyen sözcükler ortaya çıkar. Örneğin Fransızcadaki aller (gitmek) fiilinin geniş zamanının çekimi je vais/ tu vas / il va’dır. İngilizcede aynı fiil üç ayrı zamanda üç farklı şekle döner; go/ went/gone Bu değişikliklerin yanında bir de yardımcı fiiller, kelimelerdeki erillik-dişilik gibi durumlar sözcüğün biçimini değiştirmektedir. Hint-Avrupa dilleri ve Hami-Sami dilleri “çekimli” dillerdendir.

Tek Heceli Diller: Bu grupta sözcükler tek heceden oluşur. Çok zengin bir vurgu sistemine sahip olan bu dil grubunda bu özellik sebebiyle yazı işaretleri de oldukça karmaşıktır. Bazen bir kelimenin yirmiden fazla vurguya sahip olması, her hecenin yerinin değişmesi sonucunda ifade ettiği anlamın da değişmesine neden olur. Çin-Tibet dilleri bu gruptandır.

FORM YAZILAR

2.1 İş Mektupları

Ticari kurum ve kuruluşlara gönderilen ya da onlardan gelen; Ticari kurum ve kuruluşların birbirlerine gönderdikleri mektuplara iş mektupları denir. Günümüzde yaygın olarak yerini e-posta'ya bırakmış olsalar da resmi kurum ve kuruluşlarla bazı ticari kuruluşlar halen mektup yoluyla iletişim kurmaktadır.

Kısa, açık, ciddi ve anlaşılır bir dille yazılmalıdırlar.

Konularına göre sirküler, satış, teminat, sipariş, tavsiye, müracaat, kredi, kutlama ve başsağlığı mektupları gibi çeşitli iş mektupları vardır.

2.2 E-Posta

Günümüzde dilekçe, mektup, telgraf gibi pek çok türün yerini alan bu yeni türün de belirli kuralları vardır. Kurumsal ya da resmi bir kurumla e-posta yoluyla iletişime geçtiğimizde bu kurallara dikkat etmemiz yolladığımız e-posta'nın anlaşılabilirliğini arttıracaktır.

Etkili bir e- posta için ilk kural posta adresimizin kolay ve bizi tanımlayacak şekilde alınmasıdır. Çocukluk çağında çeşitli kelimelerle alınan adresler yerine adımız-soyadımızı içeren (mümkün olmazsa “-“, “_” çeşitli karakterlerle desteklenen) e-posta adreslerini kullanmak daha doğru olacaktır.

Alıcı ve “cc” kısmını (birden çok alıcıya gönderildiğinde diğer alıcıların birbirini görmemesi için kullanılan adres sekmesi) doldurduktan sonra etkili bir e-posta'da **“konu”** çok önemlidir. Doğru belirlenmiş bir “konu” satırı e-postamızın dikkat çekmesi için ilk adımdır. Konuyu 2-3 kelime ile belirlemeli ve e-posta'nın içeriğini doğru belirtmeliyiz.

E-posta'larda giriş kısmı hitap ile başlar. E-posta'nın gönderildiği kişi-kurum-kuruluşa göre farklılık göstermelidir. Resmi bir kuruma yollanan bir e-posta'da giriş “Merhaba Sayın ...” şeklinde olmalıdır.

Daha sonra e-posta'yı göndermemize sebep olan konu açık, anlaşılır ve sade bir dille yazılmalı, varsa bir talebimiz yine gönderdiğimiz kişi-kurum-kuruluşa göre farklılık göstermek üzere bildirilmelidir

Daha sonra e-posta'yı uygun ve etkili olan hitap şekliyle bitirebiliriz.

Sonlandırırken kullandığımız cümle kişi ya da kuruma göre farklılık gösterebilir. Eğer aynı mevkii veya pozisyondaysanız “bilgilerinize, rica ederim” ifadeleri yer alırken bitişte “saygılarımla, sevgilerimle” ya da “iyi çalışmalar” yer alır. Sizden üst bir mevki ya da konumdaysa “bilgilerinize arz ederim, edilmiştir” sonda ise sadece “saygılarımla” ifadeleri kullanılabilir.

Her e-posta'nın sonunda ise “imza” bulunmalıdır. Bu imza'da kendimizi ilgili e-posta'ya göre tanıtan bir imza olmalıdır. Örneğin üniversite'de bir hocanıza yazdığınız bir

Taslak kaydedildi

GÖKHAN EKŞİ (gmail.com)

Konu: Türk Dili 3. Hafta

Merhaba Hocam,

Üniversiteniz Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği bölümünün g252702017 numaralı öğrencisiyim. Türk Dili 3. Hafta konularıyla ilgili danışmak istediğim bazı konular için müsait olduğunuz gün ve saatleri belirtirseniz sizinle görüşmek istiyorum.

Saygılarımla.

Ali YILMAZ

Sans Serif ▾ T^T ▾ B I U A ▾ ☰ ▴ ▿ ▸ ▹ ► “ ” ⌂ ✕

YAZIM KURALLARI

3. 1. “-ki” Eki ve “ki” Bağlacının Yazılışı

Dilimizde ek ve bağlaç olarak kullanılan üç çeşit “ki” vardır;

İlgi Zamiri Olan “-ki”: Eklendiği sözcüğe aitlik anlamı katar ve bitişik yazılır.

Benimki, komşununki, arkadaşınki

Sıfat yapan “-ki”: Eklendiği sözcüğe bulunma anlamı katar ve bitişik yazılır.

Dolaptaki süt, Damdaki kemancı

Bağlaç olan “ki”: Cümleleri ya da kelimeleri birbirine bağlar.

Gelmiyorsun ki görüşelim

Bakmıyorsun ki göresin

Bağlaç Olan ki’nin Yazılışı

Bağlaç olan *ki* ayrı yazılır: *bilmem ki, demek ki, kaldı ki* vb.

Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. (Atatürk)

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Birkaç örnekte *ki* bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: *belki, çünkü, hâlbuki, mademki, meğerki, oysaki, sanki*. Bu örneklerden *çünkü* sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.

Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan *ki* sözü de ayrı yazılır: *Ders bitti, zil çaldı mı ki? Seni öyle göreceğim geldi ki.*

OKUMA/DİNLEME- ANLAMA ÇALIŞMASI

4.1. Aşağıdaki metni okuyun/dinleyin ve metinle ilgili sorulara yanıt verin.

TÜRKÇE DÜŞÜNMEK

Türkçeyi sevmek, gelişmesini istemek kuru kuruya olacak bir iş değildir. Bir dilin gelişmesi, yaşaması yalnız onunla konuşmaya, söyleşmeye bağlı değildir. Dil onunla düşünülürse, yeni yeni kavramlar, deyimler türetilir, kurulursa tutunur. Yeryüzünün bütün dilleri bu yolla ayakta duruyor. Bir dilin özünü besleyen, geliştiren onun içini dolduran kavramlar, düşünceleridir. Kavramların içi düşüncelerle dolu olmadıktan sonra boşlukta duruyorlar demektir. Biz çokluk, karşımıza çıkan el sözlerine, el deyimlerine karşılık bulmaya çalışıyoruz. Oysa önemli olan onların karşılıklarından çok, onlarla düşünmek yeni bir düşünce örgüsü kurmaktır. Ulusları ilerleten de bu düşünme akımıdır...

Bir söz buluyor, türetiyoruz da bunun çevresini düşünmüyoruz bile, oysa sözler tek başlarına yasayan varlıklar değildir. Sözden çok onu besleyen, içini dolduran düşünce önemlidir. Çünkü söz ancak düşünceyle yasayabilir. Bir sözün yapısını kuran onun kapladığı düşüncedir. Düşünce olmadan sözün tutunacak bir dayanağı yok demektir. Bizim dil konusundaki başarısızlığımız, kavramlarla dil arasındaki kopmaz bağı göz önünde tutmayışımızda ileri geliyor. Dili kavramlardan ayrı bir varlık gibi düşünüyoruz. Dil bir yanda, kavram bir yanda kalıyor. Arap dilinin pek geniş, pek varlıklı bir dil olduğunu söyleyenler onun bu gücü ne ile kazandığını pek düşünmüyorlar. Arap dili onunla yüzyıllar boyunca düşünüldüğü için gelişmiş, böylesine varlıklı olmuştur...

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, dil konusunda biraz da çalışmak, alışkanlıklardan sıyrılmak gerek. Dil bir alışkanlıkla çözülecek konu olmaktan uzaktır.

Alışkanlıklarımız da dilin gücünden yararlanan, yeni yeni kavramlar kazanan gücümüze karşı bir eylemdir. Kavramların türetiminde onlara başvurmamız yersizdir. Alışkanlıklar, kişinin dille aydınlatılmasını, açıklanmasını sağlayamaz. Evet, alışkanlıklar kişiliğimizi yok eder...

Dil, düşünce sorumlulukları ile dolu bir alandır, onunla ancak sorumluluk duygusu taşıyanlar bunun bir gereklilik olduğuna inananlar uğraşmalıdır. Dil, onunla konuşuyoruz diye önüne gelenin ağzına geleni söylemesi gereken bir konu değildir. En çok emek isteyen, üzerinde en ağırbaşlıca durulması gereken bir alandır. Çünkü dilimiz; varlığımızın köküdür, özüdür, bizim biricik oluş nedenimizdir, biz onunla varız.

İsmet Zeki Eyüboğlu

SIRA SİZDE

3.1. Metinle ilgili aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

SORULAR

1. Yukarıdaki metnin ana düşüncesi nedir?
2. Yazara göre “Dil”in gelişmesi, tutunması için neler yapmak gereklidir?
3. Yazar konuşma alışkanlıklarının “Dil”e etkisini nasıl açıklamıştır?
4. “Dil”in düşünce ile ilişkisi nasıl olmalıdır?

KONUŞMA

5. Diksiyonun Temeli: Nefes

Yaşamak için nefes almak en büyük gerekliliktir. Hepimiz nefes alırız. Ama bugüne kadar doğru nefes alıp almadığımızı hiç düşündük mü? Bir şeyin doğrusundan söz ediliyorsa elbette yanlış da olmalıdır. Nefes söz konusu ise doğruyu ve yanlış birbiriinden nasıl ayırt etmeliyiz? Bunun için öncelikle nefes çeşitlerini bilmemiz gerekiyor.

İki tür nefes vardır: *Göğüs nefesi* ve *diyafram nefesi*. Bunlardan ilki her ne kadar çoğunluğun kullandığı nefes türü olsa da doğru ve yeterli değildir. İyi bir yaşam ve güzel, etkili bir konuşma için ikincisini yani diyafram nefesini bilmek ve uygulamak zorundayız. Şimdi her iki nefes türüne daha yakından bakalım ve alıştırmalarımızı görelim.

Vücudumuzun harikulade donanımı içinde akciğerler son derece hayati bir işlev görür. Nefes alabilmemiz için akciğerlerimizi kullanırız. Ancak pek çoğumuz bu organımızı yeterince verimli kullanamaz ve hayatı boyunca göğüs nefesi ile idare eder. *Göğüs nefesi*, akciğerlerimizin sadece bir bölümünü kullanarak alıp verdiğimiz nefestir. Buna küçük nefes hatta bazılarınca köpek nefesi de denir. Sebebi kısa ve kesik kesik olmasıdır. Yaşam alışkanlıklarımız genellikle *göğüs nefesinin* bize yettiği sanısını uyandırır da uzmanlar bunun büyük bir yanlış olduğunu ve sağlıklı bir yaşam için mutlaka diyaframın harekete geçirilmesini söylemektedir.

Diyafram nefesi, bolca alınan havanın akciğerlerin tümünü kullanarak ve diyafram denilen, göğüs kafesinin altındaki kasa ulaşacak şekilde vücuda yerleşmesi ve sonra bırakılmasıdır. Böylece hem daha bol oksijen vücuda girer hem o oksijeni daha verimli kullanırız. Tıp uzmanları, kaliteli bir yaşam sürmek ve zihinsel faaliyetlerin daha aktif olması için *diyafram nefesinin* öneminden söz ederken diksiyon ustaları ise iyi konuşma için diyaframın doğru kullanılması gerektiği üzerinde dururlar. Çünkü geniş nefesle (diyafram nefesi) özgüvenimiz daha yerinde olur, uzun cümlelerde nefes bitecek endişesi yaşamayız ve dolayısıyla çok daha düzgün, akıcı konuşma imkânına sahip oluruz.

Peki *diyafram nefesini* nasıl sağlayacağız? Bunun için çeşitli egzersizler bulunmaktadır. Bunları sizler de rahatlıkla uygulayabilirsiniz. Öncelikle ayakta dik bir şekilde durarak ellerimizi karnımızda birleştirelim. Şimdi burnumuzdan alabildiğimiz kadar bol havayı diyaframa ulaşacak şekilde içimize çekelim. Daha sonra ağzımızdan havayı yavaş yavaş

verelim. Bu işlem, nefes alma süresinden daha uzun olmalıdır. Söz gelimi, üç saniyede nefes aldıysak altı saniyede; dört saniyede nefes aldıysak sekiz saniyede vermek en ideal olanıdır. Bu hareketi günün istediğimiz saatinde on-on beş kez yapmak yeterli olur.

Diyafram egzersizi için bu basit hareketi sandalyede oturarak veya yere sırt üstü uzanarak da yapabilirsiniz. Önemli olan doğru uygulamaktır. Bunun için dikkat etmememiz gereken noktalar şunlardır:

- Ayakta ve otururken dik bir şekilde durmak
- Nefesi burundan alıp ağızdan vermek
- Nefes veriş süresinin alışı süresinden uzun olması
- Havanın mutlaka diyaframa ulaşması

Sonuncu madde ile ilgili bir not: Aldığınız nefesin diyaframa ulaşıp ulaşmadığını anlamak için göz ucuyla veya ellerinizle karnınızı kontrol edin. Yeterince şişkinlik oluyorsa doğru yoldasınızdır. Egzersiz esnasında omuz başlarınız hareket ediyorsa hata yapıyorsunuz demektir. Nefes alırken omuzlar yukarı doğru hareket etmemelidir. Bu, havanın diyaframa ulaşmasını engeller. Ayrıca bu egzersizdeki nefes alışverişinde, ünlü spiker Ülkü Giray'ın söylediği gibi, alırken cömert, verirken cimri olmalıyız (2007: 17)

Unutmamanız gereken bir başka önemli konu da burundan nefes alma işinin sadece bu çalışma esnasında uygulanması gerektiğidir. Günlük hayat içerisinde konuşurken burundan nefes almamız mümkün olmaz. Buna uğraşmak beyhude bir gayret olacaktır.

Bu gibi basit nefes çalışmalarıyla kısa zaman içinde diyafram nefesine alışabilir ve böylece sağlıklı bir yaşam ve iyi bir diksiyon için çok önemli bir adım atmış olursunuz. Unutmayın, nefes diksiyonun temelidir.

Bir çalışmayla bu konuyu pekiştirelim. Aşağıdaki şiiri önce üç dizede bir, daha sonra dört dizede bir, üçüncüde ise sadece başta ve ortada nefes alarak okumayı deneyiniz. Bu şekilde kendi nefes kuvvetinizi ölçmüş olacaksınız. (Nerelerde nefes almanız gerektiği parantez içinde belirtildi.)

Birinci okuma:

DENİZ*

Sayıkladığım deniz gurbet gecelerinde,
 Sevinci, gür hiddeti içimde hiç susmayan,
 Bu akşam yine geldin gülümsedin derinde

(Nefes al)

Bin elmas parıltısı ve mahrem mırıltıdan.
 Çok güzel bir uykudan uyanmış gibi mahmur
 Ve hâlâ eşiğinde yarım kalmış rüyanın;

(Nefes al)

Düşündün, hatırladın, bakışların hülya, nur
 Harap kovuklarında yalı rıhtımlarının.
 Serptin, dağıttın bütün gül ve zambaklarını

(Nefes al)

Topladığın altın gözyaşlarıyla geceden,
 Kurdun yalnızlığının kat kat saraylarını
 Karanlık sularında çırpınan her gölgeden.

İkinci okuma:

Sayıkladığım deniz gurbet gecelerinde,
 Sevinci, gür hiddeti içimde hiç susmayan,
 Bu akşam yine geldin gülümsedin derinde
 Bin elmas parıltısı ve mahrem mırıltıdan.

(Nefes al)

Çok güzel bir uykudan uyanmış gibi mahmur
 Ve hâlâ eşiğinde yarım kalmış rüyanın;
 Düşündün, hatırladın, bakışların hülya, nur
 Harap kovuklarında yalı rıhtımlarının.

* Ahmet Hamdi Tanpınar, "Deniz". *Bütün Şiirleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998. s. 57

(Nefes al)

Serptin, dağıttın bütün gül ve zambaklarını
Topladığın altın gözyaşlarıyla geceden,
Kurdun yalnızlığının kat kat saraylarını
Karanlık sularında çırpınan her gölgeden.

Üçüncü okuma:

Sayıkladığım deniz gurbet gecelerinde,
Sevinci, gür hiddeti içimde hiç susmayan,
Bu akşam yine geldin gülümsedin derinde
Bin elmas parıltısı ve mahrem mırıltıdan.
Çok güzel bir uykudan uyanmış gibi mahmur
Ve hâlâ eşiğinde yarım kalmış rüyanın;

(Nefes al)

Düşündün, hatırladın, bakışların hülya, nur
Harap kovuklarında yalı rıhtımlarının.
Serptin, dağıttın bütün gül ve zambaklarını
Topladığın altın gözyaşlarıyla geceden,
Kurdun yalnızlığının kat kat saraylarını
Karanlık sularında çırpınan her gölgeden.

Bu basit çalışmayı sadece nefes kuvvetini ölçmek için yapmalısınız. Şiiri çok güzel okumak gibi bir gayrete girmeye şimdilik gerek bulunmuyor. Aynı yöntemle başka metinler üzerinden de nefes kuvvetinizi ölçebilirsiniz. Böylece diyafram nefesinin önemini test ederek anlayabileceksiniz.

4.1. Diksiyonda Durak

Konuşurken nerede ve ne kadar durmalıyız? Pek çok kişi için bu da önemli bir sorundur. Bu noktada, durakları bilmek gerekmektedir. *Durak*, konuşurken veya bir metin seslendirirken az veya çok beklediğimiz, duruma göre ise soluk alıp verdiğimiz yerdir. Başka bir deyişle, konuşmalardaki kısa veya uzun molalardır.

Üç çeşit durak vardır: **Az durak - Orta durak - Tam durak**

Az durak, saniyenin yarısından da az olmak üzere, çok kısa bir es vermeyi ifade eder. Orta durak, yaklaşık yarım saniye kadar durup beklemeyi, tam durak ise ortalama bir saniye kadar durup nefes almayı belirtir. Bunları, eğer elimizde metin varsa, prova esnasında çizerek göstermekte yarar vardır. Duraklar şu şekilde gösterilir:

Az durak: / Orta durak: // Tam durak: ///

Peki, konuşurken bu molaları yani durakları nasıl belirleyeceğiz? Bir metindeki noktalama işaretleri bize duraklar konusunda yardımcı olur. Nokta, virgül veya noktalı virgülden anlama göre az veya orta durak; üç nokta, soru işareti, ünlem gibi işaretlerden sonra da yine anlama göre orta veya tam durak kullanılabilir. Ayrıca şiirlerde dörtlüklerden, düzyazılarda da paragraflardan sonra tam durak verilmesi uygun olur. İrticalen (doğaçlama) yapılan konuşmalarda ise anlama ve konuşmanın akışına uygun olarak nerelerde ne kadar duracağımızı o esnada belirlememiz gerekir. Bunu iyi yapanlar başarılı konuşmacı olarak kabul edilir.

Şimdi durak konusunu bir çalışmayla pekiştirelim. Aşağıdaki metni, sizin için belirttiğimiz durak yerlerine ve çeşitlerine dikkat ederek okuyunuz:

Şehrin Sabahları ve Adamlarından Biri*

O üzüntü birdenbire gelir. // Hava yağmurludur. // Bir sonu gelmeyecek başlangıç. // Böyle sürüp gidecek gibidir her şey. // Öyle ki, // çocuklar bile çirkindir. // Sokağın çamuru, / bu her tarafı kaplayan; / gökyüzünden ağaca, / ağaçtan duvara, / duvardan denize, / denizden vapura, / vapurdan çımacıya, / çımacıdan kaptana, / ondan tekrar denize, / yine karaya, / yine ağaca ve duvara, / duvardan yoldan geçene vuran bir rengin en koyusudur. // Ah! // Gündüz, / bu pis ışık bir bitse de kararıverse ortalık, / ışıklar bir yansa...

Bu çalışmayı farklı metinler üzerinden de yapabilirsiniz. Konuşurken nerede ve ne kadar duracağını bilmek, düzgün ve akıcı bir diksiyon için en önemli gereklilikler arasındadır. Duraksız konuşmak sadece sizin anlaşılabilirliğinizi bozacaktır.

* Sait Faik Abasıyanık, Şehrin Sabahları ve Adamlarından Biri. *Bütün Eserleri. Havuz Başı-Son Kuşlar*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2001. s. 115

ÖZET

Birinci bölümde *Genel Dil Kültürü* başlığı altında **Dillerin Doğuşu, Dillerin oluşumu, farklılaşması, dil aileleri ve Türkçe'nin dil aileleri içerisindeki yeri** üzerinde duruldu.

Yine bu bölümde *Form Yazılar*'dan **iş mektupları ve e-posta** gösterildi. Her ikisinin yazımında dikkat edilecek noktalar üzerinde duruldu, örneklendirildi.

Ayrıca *yazım kurallarından ki* bağlacının kullanımı hakkında bilgiler verildi.

Okuma/dinleme-anlama çalışmasında **İsmet Zeki EYÜBOĞLU'nun “Türkçe Düşünmek”** yazısı işlendi. Yazının ana düşüncesi ile yan düşünceleri buldurmaya yönelik sorular soruldu.

Konuşma başlığı altında diksiyonun temelini oluşturan **nefes** konusu üzerinde duruldu, **göğüs nefesi** ile **diyafram nefesi** arasındaki ayrımlar ele alındı. Nefes egzersizlerinin nasıl yapılacağı hakkında örnekler verildi, ayrıca nefesle alakalı bir başka konu olan **duraklar** hakkında da bilgi verildi örnek çalışma yapıldı.

KENDİMİZİ SINAYALIM

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “-ki” eki ya da “ki” bağlacıyla ilgili bir yazım yanlışı yoktur?

- a) Susacaksın ki dinlemeyi öğreneceksin.
- b) Gel gör ki bu olayla uğraşmak bir hayli zor.
- c) Bakalım, televizyonda ki belgelere ne diyecek?
- d) Bu kitap senin ki olsa üstünde adın yazardı.
- e) Yarın ki sınav kaçta bitecek acaba?

2. Aşağıda Türkçenin yapısal özellikleriyle ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- a) Çekimli dillerdendir.
- b) Tek heceli dillerdendir.
- c) Bitişik dillerdendir.
- d) Önden eklemeli bir dildir.
- e) Sondan eklemeli bir dildir.

3. Bir dildeki farklılaşmalar lehçe, şive, ağız, argo gibi isimlendirmelerle gruplandırılır.

Türk dilindeki farklılaşmalarla ilgili olarak aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- a) Lehçe-Çuvaşça, Şive-Azerice, Ağız-Ege
- b) Lehçe-Yakutça, Şive-Kırgızca, Ağız-İstanbul
- c) Lehçe-Halaçça, Şive-Özbekçe, Ağız-Türkmen
- d) Lehçe-Yakutça, Şive-Kazakça, Ağız-Trakya
- e) Lehçe-Çuvaşça, Şive-Başkurtça, Ağız-Karadeniz

4. Aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir dil ailesine mensuptur?

- a) Arnavutça
- b) Korece
- c) İspanyolca
- d) Portekizce
- e) Romence

5. Bazı meslek gruplarının veya sosyal sınıfların kendi aralarında geliştirdikleri konuşma biçimine denir. Kimi araştırmacılar tarafından bir dil kusuru olarak değerlendirilse de günlük dilde sıkça kullanılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu açıklamanın yanıtıdır?

- a) Argo
- b) Lehçe
- c) Ağız
- d) Şive
- e) Uzak Lehçe

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayrı yazılması gereken "ki" bitişik yazılmıştır?

- a) Mademki gideceksin bir an önce hazırlan.
- b) Oysaki ben seni daha önce uyarmıştım.
- c) Sözleri her zamanki gibi tepkiyle karşılandı.
- d) Öyle güzel konuşuyorduki etkilenmemek mümkün değildi.
- e) Gözleri sanki yılların acısını dışa vuruyordu.

7. Nefesle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- a) En sağlıklı nefes diyafram nefesidir.
- b) İnsanlar genellikle göğüs nefesini kullanır.
- c) Konuşurken burundan nefes alıp veririz.
- d) Nefes egzersizleri konuşmamıza da yardımcı olur.
- e) Nefes diksiyonun temelidir.

8. Aşağıdakilerden hangisi durak için geçerli değildir?

- a) Konuşmadaki soluklanma yerlerini gösterir.
- b) Az, orta veya tam durak vardır.
- c) Paragraf geçişlerinde orta (yarım) durak kullanılır.
- d) Noktalama işaretleri duraklar için ipucu oluşturur.
- e) Her durakta soluk alınmaz.

YANIT ANAHTARI:

1-a, 2-e, 3-c, 4-b, 5-a, 6-d, 7-c, 8-c

KAYNAKLAR

Abasıyanık, Sait Faik (2001). “Şehrin Sabahları ve Adamlarından Biri.” *Bütün Eserleri*.

Havuz Başı-Son Kuşlar. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aristoteles (2012). *Retorik*. Çev. Mehmet H. Doğan. İstanbul: YKY

Demirel, Serhat (2019). *Sözün Sesi. Diksiyon ve Hitabet*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Giray, Ülkü (2007). *Türkçeyi Güzel Konuşma ve Okuma Kılavuzu*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (1998). “Deniz”. *Bütün Şiirleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

TDK Türkçe Sözlük.